

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อคุณธรรมของนิสิตปริญญาตรีสาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนิสิตและอาจารย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย กลุ่มแรกเป็นนิสิตปริญญาตรีสาขาสังคมศาสตร์ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคปลายปีการศึกษา 2530 จำนวน 1,250 คน จากจำนวนนิสิตทั้งสิ้นที่ลงทะเบียนเรียน 6,106 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแยกประเภท (stratified Random Sampling) โดยสุ่มแยกตามคณะ ชั้นปี และเพศ ส่วนกลุ่มที่สองเป็นอาจารย์ที่สอนนิสิตระดับปริญญาตรีสาขาสังคมศาสตร์ในภาคปลาย ปีการศึกษา 2530 จำนวน 333 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 479 คน

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อคุณธรรมของนิสิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งออกเป็น 6 ระดับ ซึ่งมีจำนวนตัวแปรทั้งสิ้น 125 ตัวแปร โดยจำแนกความรับผิดชอบต่อคุณธรรมออกเป็น 8 ด้าน คือความรับผิดชอบต่อตนเอง 16 ตัวแปร ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน 19 ตัวแปร ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย 18 ตัวแปร ความรับผิดชอบต่อเพื่อน 16 ตัวแปร ความรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัย 13 ตัวแปร และความรับผิดชอบต่อสังคม 19 ตัวแปร เพื่อตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือแบบความคงที่ภายในโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟ่ามีค่าความเที่ยงของทั้งหมดเท่ากับ 0.9831

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของพฤติกรรมหรือลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อคุณธรรมของนิสิต ผู้วิจัยนำค่าขอบจากแบบสอบถามมาคำนวณหาค่าตัวกลางเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจายในรูปร้อยละ และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าตัวกลาง เลขคณิตของแต่ละตัวแปรระหว่างกลุ่มนิสิตและอาจารย์ จากนั้นทำการวิเคราะห์องค์ประกอบโดยสะกักองค์ประกอบแบบอัลฟ่าและหมุนแกนขององค์ประกอบแบบอไซกอนอลด้วยวิธีแวนแมกซ์

ชอกนพบ

(1) พฤติกรรมหรือลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อของนิสิตตามการรับรู้ของ
กลุ่มนิสิตและอาจารย์

นิสิตและอาจารย์มีความคิดเห็นว่า พฤติกรรมหรือลักษณะของนิสิตที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อของนิสิตในระดับมากถึงมากที่สุด มีดังนี้

1. ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง มีตัวแปรที่กลุ่มนิสิตและอาจารย์เห็นว่าแสดงถึงความรับผิดชอบต่อของนิสิตในระดับมาก มี 6 ตัวแปร ได้แก่

- 1.1 รักษาชื่อเสียงเกียรติยศของตนเอง ($\bar{x} = 4.20$)
- 1.2 มีความตรงต่อเวลา ($\bar{x} = 4.10$)
- 1.3 สร้างความก้าวหน้าให้แก่ตนเอง ($\bar{x} = 4.09$)
- 1.4 รู้จักวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ($\bar{x} = 4.04$)
- 1.5 ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนในฐานะเป็นนิสิต ($\bar{x} = 4.03$)
- 1.6 ยอมรับในข้อดีและข้อเสียของตนเอง ($\bar{x} = 4.01$)

2. ด้านความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน มีตัวแปรที่กลุ่มนิสิตและอาจารย์เห็นว่าแสดงถึงความรับผิดชอบต่อของนิสิตในระดับมาก 4 ตัวแปร ได้แก่

- 2.1 ประพฤติตามกฎเกณฑ์ในการสอบ ($\bar{x} = 4.35$)
- 2.2 มีความมุ่งหวังที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปอีก ($\bar{x} = 4.22$)
- 2.3 มีการเตรียมตัวสอบ ($\bar{x} = 4.10$)
- 2.4 ปรับปรุงผลการเรียนให้โดยลดยิ่งขึ้น ($\bar{x} = 4.02$)

3. ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย มีตัวแปรที่กลุ่มนิสิตและอาจารย์เห็นว่าแสดงถึงความรับผิดชอบต่อของนิสิตในระดับมาก 4 ตัวแปร ได้แก่

- 3.1 ทำงานอย่างเต็มความสามารถ ($\bar{x} = 4.14$)
- 3.2 มีความตรงต่อเวลาในการทำงาน ($\bar{x} = 4.11$)
- 3.3 ถือว่างานที่ได้รับมอบหมายมีความสำคัญยิ่ง ($\bar{x} = 4.09$)
- 3.4 ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะในการทำงาน ($\bar{x} = 4.03$)

4. ด้านความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง มีตัวแปรที่กลุ่มนิสิตและอาจารย์เห็นว่าแสดงถึงความรับผิดชอบต่อของนิสิตในระดับมาก 5 ตัวแปร ได้แก่

- 4.1 รักษาคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้แก่ผู้อื่น ($\bar{x} = 4.25$)
- 4.2 กล้าเผชิญต่อความจริงที่เกิดขึ้น ($\bar{x} = 4.13$)
- 4.3 ยอมรับในผลของการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย
($\bar{x} = 4.12$)
- 4.4 สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ ($\bar{x} = 4.06$)
- 4.5 คิดหรือกระทำการใด ๆ โดยปราศจากความลำเอียง ($\bar{x} = 4.06$)
5. ด้านความรับผิดชอบของนิสิตในระดั้มาก 13 ทัวแปร ได้แก่
- 5.1 มีความกลมเกลียวกับพี่น้อง ($\bar{x} = 4.32$)
- 5.2 มีความสุภาพอ่อนโยนกับสมาชิกทุกคนในครอบครัว ($\bar{x} = 4.27$)
- 5.3 ดูแลเอาใจใส่สมาชิกทุกคนในครอบครัวเมื่อเจ็บป่วยหรือประสบ
อันตราย ($\bar{x} = 4.19$)
- 5.4 สร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่วงศ์ตระกูล ($\bar{x} = 4.19$)
- 5.5 ให้ความสำคัญต่อการพักผ่อนร่วมกันกับครอบครัว ($\bar{x} = 4.17$)
- 5.6 เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนที่มีเหตุผลของผู้ปกครอง ($\bar{x} = 4.12$)
- 5.7 ช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าของสมาชิกคนอื่น ๆ ของครอบครัว
($\bar{x} = 4.12$)
- 5.8 ให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้องตามกำลังความสามารถ ($\bar{x} = 4.07$)
- 5.9 เปิดเผยปัญหาของตนให้ผู้ปกครองทราบ ($\bar{x} = 4.05$)
- 5.10 เขารวมกิจกรรมของครอบครัว ($\bar{x} = 4.05$)
- 5.11 มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ของครอบครัว ($\bar{x} = 4.03$)
- 5.12 ช่วยเหลือภารกิจของครอบครัวตามควรแก่โอกาส ($\bar{x} = 4.02$)
- 5.13 ทำนุบำรุงทรัพย์สินสมบัติของครอบครัว ($\bar{x} = 4.02$)
6. ด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน มีตัวแปรที่กลุ่มนิสิตและอาจารย์เห็นว่าแสดง
ถึงความรับผิดชอบต่อเพื่อนในระดั้มาก 12 ทัวแปร ได้แก่
- 6.1 มีความจริงใจต่อเพื่อน ($\bar{x} = 4.30$)
- 6.2 รู้จักให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด ($\bar{x} = 4.30$)

6. 3 นับถือญาติและมิตรของเพื่อน ($\bar{x} = 4.30$)
6. 4 ทำตนเป็นคนเสมอคนเสมอปลายกับเพื่อน ($\bar{x} = 4.26$)
6. 5 รักษาความลับหรือสิ่งที่ไม่ควรเปิดเผยของเพื่อน ($\bar{x} = 4.17$)
6. 6 เคารพในความคิดเห็นของเพื่อน ($\bar{x} = 4.17$)
6. 7 เคารพสิทธิของเพื่อน ($\bar{x} = 4.15$)
6. 8 ร่วมสังสรรค์กับเพื่อน ๆ ($\bar{x} = 4.14$)
6. 9 สร้างความสามัคคีในหมู่เพื่อน ($\bar{x} = 4.07$)
6. 10 ให้ความช่วยเหลือเพื่อนในทางที่ถูกต้อง ($\bar{x} = 4.07$)
6. 11 มีความตรงต่อเวลาในการนัดหมายกับเพื่อน ($\bar{x} = 4.07$)
6. 12 ไม่เอาเปรียบเพื่อนทั้งกิจกรรมการเรียนและการทำงานที่ไ้รับ
มอบหมาย ($\bar{x} = 4.06$)

7. คำนวณความรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัย มีตัวแปรที่กลุ่มนิสิตและอาจารย์เห็นว่าแสดงถึงความรับผิดชอบของนิสิตในระดับมากเพียงตัวแปรเดียว คือ รักษาชื่อเสียงเกียรติยศของมหาวิทยาลัย ($\bar{x} = 4.12$)

8. คำนวณความรับผิดชอบต่อสังคม มีตัวแปรที่กลุ่มนิสิตและอาจารย์เห็นว่าแสดงถึงความรับผิดชอบของนิสิตในระดับมาก 4 ตัวแปร ได้แก่

- 8.1 ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น ($\bar{x} = 4.20$)
- 8.2 ไม่กระทำในสิ่งที่เบียดเบียนต่อสังคม ($\bar{x} = 4.16$)
- 8.3 ระวังการกระทำที่เป็นผลเสียหายต่อส่วนรวม ($\bar{x} = 4.05$)
- 8.4 ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบของสังคม ($\bar{x} = 4.01$)

การเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวกลาง เลขคณิตของกลุ่มนิสิตกับกลุ่มอาจารย์ พบว่ามีตัวแปรที่มีค่าตัวกลาง เลขคณิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 72 ตัวแปร ได้แก่

1. คำนวณความรับผิดชอบต่อตนเอง กลุ่มนิสิตและกลุ่มอาจารย์มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 8 ตัวแปร ได้แก่

- * 1.1 การรู้จักวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ
- * 1.2 มีความตรงต่อเวลา
- * 1.3 รักษาชื่อเสียง เกียรติยศของตนเอง

- * 1.4 สร้างความก้าวหน้าให้แก่ตนเอง
- 1.5 รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของตนเอง
- 1.6 จัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคสำหรับตนเอง
- 1.7 มีการวางแผนการใช้จ่ายส่วนตัว
- 1.8 ศึกษาแนวทางในการประกอบอาชีพ
- 2. ด้านความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน กลุ่มนิสิตและกลุ่มอาจารย์ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 16 ตัวแปร ได้แก่
 - 2.1 ปฏิบัติตามตารางเรียนและตารางการทำงาน
 - 2.2 ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
 - 2.3 เอาใจใส่บทเรียน
 - 2.4 เข้าใจระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัย
 - 2.5 เข้าเรียนตามเวลาที่กำหนด
 - 2.6 มีอุปกรณ์การเรียนพร้อม
 - 2.7 เตรียมบทเรียนตามที่อาจารย์มอบหมาย
 - 2.8 ตั้งใจเรียนและร่วมกิจกรรมการเรียน
 - 2.9 ส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามกำหนดเวลา
 - 2.10 มีการเตรียมตัวสอบ
 - * 2.11 ประพฤติตามระเบียบกฎเกณฑ์ในการสอบ
 - 2.12 มีความมุ่งมั่นต่อการเรียนทุกรายวิชา
 - 2.13 ปรับปรุงผลการเรียนให้โดยลดียิ่งขึ้น
 - 2.14 มีความมุ่งหวังที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปอีก
 - 2.15 ฝึกหรือทู่งานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของตนเอง
 - 2.16 พยายามสร้างความสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการ
- 3. ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายกลุ่มนิสิตและกลุ่มอาจารย์มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 5 ตัวแปร ได้แก่
 - 3.1 ศึกษาทำความเข้าใจกับงานที่ได้รับมอบหมาย
 - 3.2 นำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับงาน
 - 3.3 หาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องในงาน
 - 3.4 ไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนตัดสินใจ

- 3.5 ทิศตามประเมินผลงานที่ได้รับมอบหมาย
4. ด้านความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง กลุ่มนิสิตและกลุ่มอาจารย์มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 2 ตัวแปร ได้แก่
- 4.1 รักษาความสัตย์ซื่อที่ให้ไว้กับผู้อื่น
 - 4.2 มีการติดตามประเมินผลการกระทำของตนเอง
5. ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว กลุ่มนิสิตและกลุ่มอาจารย์มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 10 ตัวแปร ได้แก่
- 5.1 เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนที่มีเหตุผลของบุพการี
 - 5.2 เปิดเผยปัญหาของตนให้บุพการีทราบ
 - 5.3 มีความกลมเกลียวกับพี่น้อง
 - 5.4 ให้ความสำคัญต่อการพักผ่อนร่วมกันกับครอบครัว
 - 5.5 เข้าร่วมกิจกรรมของครอบครัว
 - 5.6 ช่วยเหลือภาระกิจของครอบครัวตามควรแก่โอกาส
 - 5.7 มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว
 - 5.8 ช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าของสมาชิกคนอื่น ๆ ของครอบครัว
 - 5.9 ให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้องตามกำลังความสามารถของตน
 - 5.10 ช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว
6. ด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน กลุ่มนิสิตและกลุ่มอาจารย์มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 15 ตัวแปร ได้แก่
- 6.1 สร้างความสามัคคีในหมู่เพื่อน
 - * 6.2 มีความจริงใจต่อเพื่อน
 - 6.3 คอยตักเตือนเมื่อเพื่อนทำผิด
 - * 6.4 ชักชวนเพื่อนให้ตั้งใจเรียน
 - 6.5 เคารพในความคิดเห็นของเพื่อน
 - * 6.6 เคารพสิทธิของเพื่อน
 - * 6.7 ให้ความช่วยเหลือเพื่อนในทางที่ถูกต้อง
 - 6.8 ร่วมสังสรรค์กับเพื่อน ๆ
 - 6.9 ช่วยแก้ปัญหาให้เพื่อน
 - * 6.10 ไม่เอาเปรียบเพื่อนทั้งกิจกรรมการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมาย

- 6.11 รู้จักให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด
 - 6.12 ทำตนเป็นคนเสมอต้นเสมอปลายกับเพื่อน
 - * 6.13 รักษาความลับหรือสิ่งที่ไม่ควรเปิดเผยของเพื่อน
 - 6.14 มีความตรงต่อเวลาในการนัดหมายกับเพื่อน
 - 6.15 นับถือญาติและมิตรของเพื่อน
7. ด้านความรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัย กลุ่มนิสิตและกลุ่มอาจารย์มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 6 ตัวแปร ได้แก่
- 7.1 ศึกษาประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัย
 - 7.2 เข้าใจนิธานของมหาวิทยาลัย
 - 7.3 เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย
 - 7.4 สมัครเป็นคณะกรรมการในกิจกรรมนิสิต
 - 7.5 ร่วมแสดงความคิดเห็นในการบริหารของกรรมการนิสิตทั้งในคณะและมหาวิทยาลัย
 - 7.6 แจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบเมื่อพบเหตุการณ์ที่ผิดปกติหรือไม่ น่าไว้วางใจในมหาวิทยาลัย
8. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม กลุ่มนิสิตและกลุ่มอาจารย์มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 10 ตัวแปร ได้แก่
- 8.1 ไม่กระทำในสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสังคม
 - 8.2 ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น
 - 8.3 เป็นพยานเมื่อรู้เห็นเหตุการณ์กระทำผิด
 - 8.4 ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสังคม
 - 8.5 ให้ความช่วยเหลือแก่ทางราชการในการพัฒนาสังคม
 - 8.6 แนะนำให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
 - 8.7 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาสังคม
 - 8.8 เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับสังคม
 - 8.9 มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง
 - 8.10 ใช้อิทธิพลในการออกเสียงเลือกตั้ง

* หมายถึง พฤติกรรมหรือลักษณะที่นิสิตมีความคิดเห็นว่าจะแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ไหมมากกว่า

(2) ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิต ตามการ
รับรู้ของนิสิตและอาจารย์

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์องค์ประกอบแยกออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. องค์ประกอบสำคัญของความรับผิดชอบของนิสิตตามการรับรู้ของนิสิต พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 15 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับตามค่าผลรวมของความแปรปรวนรวมกันจากมากไปหาน้อย และในแต่ละองค์ประกอบเรียงลำดับตัวแปรในองค์ประกอบนั้น ๆ ตามน้ำหนักขององค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน (SSQ = 34.824) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 16 ตัวแปร ได้แก่

1. เข้าเรียนตามเวลาที่กำหนด
2. เตรียมบทเรียนตามที่อาจารย์มอบหมาย
3. ติดตามบทเรียนเมื่อขาดเรียน
4. เอาใจใส่บทเรียน
5. ตั้งใจเรียนและร่วมกิจกรรมการเรียน
6. ส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามกำหนดเวลา
7. ปฏิบัติตามตารางเรียนและตารางการทำงาน
8. มีการเตรียมการสอบ
9. มีระเบียบวินัยในตนเอง
10. มีความมุ่งมั่นต่อการเรียนทุกรายวิชา
11. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
12. ปรับปรุงผลการเรียนให้ได้ดียิ่งขึ้น
13. ทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องเตือนหรือควบคุม
14. รู้จักแบ่งเวลาในการทำงาน
15. มีความตรงต่อเวลาในการทำงาน
16. มีความตรงต่อเวลา

องค์ประกอบที่ 2 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน (SSQ = 6.959) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 15 ตัวแปร ได้แก่

1. เคารพสิทธิของเพื่อน
2. เคารพในความคิดเห็นของเพื่อน
3. รู้จักให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดหลาย
4. ให้ความช่วยเหลือเพื่อนในทางที่ถูก
5. ทำตนเป็นคนเสมอต้นเสมอปลายกับเพื่อน
6. มีความจริงใจต่อเพื่อน
7. ช่วยแก้ปัญหาให้เพื่อน
8. คอยตักเตือนเมื่อเพื่อนทำผิด
9. ร่วมสังสรรค์กับเพื่อน ๆ
10. ชักชวนเพื่อให้ตั้งใจเรียน
11. ปฏิบัติตามภาระที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มเพื่อน
12. ไม่เอาเปรียบเพื่อนทั้งกิจกรรมการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมาย
13. สร้างความสามัคคีในหมู่เพื่อน
14. ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น
15. นับถือญาติและมิตรของเพื่อน

องค์ประกอบที่ 3 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว (SSQ = 4.683) ประกอบด้วย ตัวแปรสำคัญ 13 ตัวแปร ได้แก่

1. เข้าร่วมกิจกรรมของครอบครัว
2. ให้ความสำคัญต่อการพักผ่อนร่วมกันกับครอบครัว
3. มีความสุภาพอ่อนโยนกับสมาชิกทุกคนในครอบครัว
4. มีความกลมเกลียวกับพี่น้อง
5. มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว
6. ช่วยเหลือภารกิจของครอบครัวตามควรแก่โอกาส
7. ช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว
8. ช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าของสมาชิกคนอื่น ๆ ของครอบครัว
9. เปิดเผยปัญหาของตนให้ผู้อื่นกรอกรวย
10. ให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้องตามกำลังความสามารถของตน

11. เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนที่มีเหตุผลของผู้ปกครอง
12. จัดเก็บอุปกรณ์ของใช้ในบ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
13. ดูแลเอาใจใส่สมาชิกทุกคนในครอบครัวเมื่อเจ็บป่วยหรือประสบอันตราย

องค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบต่อการพัฒนาสังคม (SSQ = 2.898)
 ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 9 ตัวแปร ได้แก่

1. มีส่วนร่วมในการ แสดงความคิดเห็นในการพัฒนาสังคม
2. แนะนำให้ประชาชนปฏิบัติตามเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
3. ให้ความช่วยเหลือแก่ทางราชการในการพัฒนาสังคม
4. เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับสังคม
5. ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสังคม
6. มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง
7. ทักท้วงความเคลื่อนไหวของสังคม
8. ยอมเสียสละเวลาส่วนหนึ่ง เพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคม
9. เป็นพยานเมื่อรู้เห็นเหตุการณ์กระทำผิด

องค์ประกอบที่ 5 ความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานที่ได้รับมอบหมาย
 (SSQ = 2.507) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 11 ตัวแปร ได้แก่

1. มีการวางแผนก่อนลงมือทำงาน
2. หาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องในงาน
3. นำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับงาน
4. ดำเนินงานตามแผน
5. มีการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน
6. ถือว่างานที่ได้รับมอบหมายมีความสำคัญ
7. ศึกษาทำความเข้าใจกับงานที่ได้รับมอบหมาย
8. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของงานที่กำหนดไว้
9. ไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนตัดสินใจ
10. ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความละเอียดรอบคอบ
11. พยายามแก้ไขข้อผิดพลาดหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น

องค์ประกอบที่ 6 ความรับผิดชอบต่อความสงบสุขของสังคม (SSQ = 2.113)
ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 5 ตัวแปร ได้แก่

1. ไม่กระทำในสิ่งที่เบียดเบียนต่อสังคม
2. ระวางการกระทำที่เป็นผลเสียหายต่อส่วนรวม
3. ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบของสังคม
4. รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม
5. รักษาชื่อเสียงเกียรติยศของมหาวิทยาลัย

องค์ประกอบที่ 7 ความรับผิดชอบต่อแนวทางประกอบอาชีพของตนเอง
(SSQ = 1.994) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 2 ตัวแปร ได้แก่

1. ศึกษาแนวทางในการประกอบอาชีพ
2. เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยอย่างมีจุดหมาย

องค์ประกอบที่ 8 ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง (SSQ = 1.827)
ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร ได้แก่

1. ยอมรับในผลของการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย
2. กล้าเผชิญต่อความจริงที่เกิดขึ้น
3. รักษาความรับผิดชอบที่ให้ไว้กับผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 9 ความรับผิดชอบต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง (SSQ = 1.352)
ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร ได้แก่

1. รู้จักป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากโรคภัยและอันตรายต่าง ๆ
2. จัดหาเครื่องอุปโภคบริโภคสำหรับตนเอง
3. รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของตนเอง

องค์ประกอบที่ 10 ความรับผิดชอบต่อทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย (SSQ = 1.203)
ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร ได้แก่

1. รู้จักใช้และรักษาทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย
2. ช่วยกันรักษาความสะอาดอาคารสถานที่ของมหาวิทยาลัย
3. ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายของมหาวิทยาลัย

- องค์ประกอบที่ 11 ความรับผิดชอบต่อการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ตนเอง
(SSQ = 1.068) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร ได้แก่
1. รู้จักวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ
 2. ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนในฐานะเป็นนิสิต
 3. รักษาชื่อเสียง เกียรติยศของตนเอง

- องค์ประกอบที่ 12 ความรับผิดชอบต่องิจกรรมของมหาวิทยาลัย (SSQ = 1.037) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 2 ตัวแปร ได้แก่
1. สมัครเป็นคณะกรรมการในกิจกรรมนิสิต
 2. ร่วมแสดงความคิดเห็นในการบริหารของกรรมการนิสิตทั้งในคณะและมหาวิทยาลัย

- องค์ประกอบที่ 13 ความรับผิดชอบต่อเสถียรภาพและเศรษฐกิจของครอบครัว
(SSQ = 0.954) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร ได้แก่
1. ห่วงว่ารุ่งหรือร่วงของครอบครัว
 2. สร้างชื่อเสียง เกียรติยศให้แก่วงศ์ตระกูล
 3. ช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว

- องค์ประกอบที่ 14 ความรับผิดชอบต่อความมุ่งหวังของมหาวิทยาลัย
(SSQ = 0.834) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 2 ตัวแปร ได้แก่
1. เข้าใจในปัญหาของมหาวิทยาลัย
 2. ศึกษาประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัย

- องค์ประกอบที่ 15 ความรับผิดชอบต่อความตรงต่อเวลาของตนเอง
(SSQ = 0.801) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 2 ตัวแปร ได้แก่
1. มีความตรงต่อเวลาในการนัดหมายกับเพื่อน
 2. มีความตรงต่อเวลาในการทำงาน

2. องค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิตตามการรับรู้ของอาจารย์ พบว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 13 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยของความแปรปรวนร่วมกันจากมากไปหาน้อย และในแต่ละองค์ประกอบจะเรียงลำดับตัวแปรในองค์ประกอบนั้น ๆ ตามน้ำหนักขององค์ประกอบจากมากไปน้อย ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบต่อการศึกษาล่าเรียน หน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย และการกระทำของตนเอง (SSQ = 50.505) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 51 ตัวแปร ได้แก่

1. หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ต้องเตือนหรือควบคุม
2. ทำงานอย่างเต็มความสามารถ
3. คิดตามบทเรียนเมื่อซาคเรียน
4. ศึกษาทำความเข้าใจกับงานที่ได้รับมอบหมาย
5. ส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามกำหนดเวลา
6. ค่าเงินงานตามแผน
7. มีการวางแผนก่อนลงมือทำงาน
8. มีความตรงต่อเวลาในการทำงาน
9. มีการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน
10. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของงานที่กำหนดไว้
11. มีความมุ่งมั่นต่อการเรียนทุกรายวิชา
12. ตั้งใจเรียนและร่วมกิจกรรมการเรียน
13. เทรียมบทเรียนตามที่อาจารย์มอบหมาย
14. ปรับปรุงผลการเรียนให้ได้ดียิ่งขึ้น
15. ถือว่างานที่ได้รับมอบหมายมีความสำคัญ
16. ติดตามประเมินผลงานที่ได้รับมอบหมาย
17. เข้าเรียนตามเวลาที่กำหนด
18. เอาใจใส่บทเรียน
19. ปฏิบัติตามตารางเรียนและตารางการทำงาน
20. ทำงานอย่างประณีตด้วยความละเอียดรอบคอบ
21. หาทางป้องกันไม่ให้เกิดความบกพร่องในงาน

22. มีการเตรียมตัวสอบ
23. ไม่หลีกเลี่ยงงานที่ได้รับมอบหมาย
24. มีการพิจารณาปรับปรุงงานที่ทำ
25. มีความตรงต่อเวลา
26. มีการติดตามประเมินผลการกระทำของตน
27. พยายามแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น
28. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
29. รักษาความลับสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น
30. ไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนตัดสินใจ
31. ประพฤติตามระเบียบกฎเกณฑ์ในการสอบ
32. นำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับงาน
33. มีอุปถัมภ์การเรียนพร้อม
34. ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะในการทำงาน
35. พยายามสร้างความสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการ
36. ยอมรับในผลของการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย
37. รู้จักแบ่งเวลาในการทำงาน
38. สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้
39. มีระเบียบวินัยในตนเอง
40. เข้าใจระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัย
41. ปึกหรือคู่มือที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของตนเอง
42. กล้าเผชิญต่อความจริงที่เกิดขึ้น
43. รู้จักใช้และรักษาทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย
44. เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยอย่างมีจุดหมาย
45. ช่วยกันรักษาความสะอาดอาคาร สถานที่ของมหาวิทยาลัย
46. ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายของมหาวิทยาลัย
47. ลงทะเบียนวิชาเลือกที่มีประโยชน์ต่อวิชาชีพ
48. ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบของสังคม
49. ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนในฐานะเป็นนิสิต

50. มีการวางแผนในการดำเนินชีวิต

51. ช่วยบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ

องค์ประกอบที่ 2 ความรับผิดชอบต่อการพัฒนาสังคม (SSQ = 9.472)
ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 12 ตัวแปร ได้แก่

1. ให้ความช่วยเหลือแก่ทางราชการในการพัฒนาสังคม
2. แนะนำให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
3. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาสังคม
4. ชักชวนผู้อื่นให้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสังคม
5. ติดตามความเคลื่อนไหวของสังคม
6. เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับสังคม
7. ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
8. ยอมเสียสละเวลาส่วนหนึ่งเพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคม
9. มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง
10. ช่วยบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ
11. ควบคุมการกระทำของตนให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับ
12. เป็นพยานเมื่อรู้เห็นเหตุการณ์กระทำความผิด

องค์ประกอบที่ 3 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว (SSQ = 4.306)
ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 13 ตัวแปร ได้แก่

1. ช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว
2. มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ของครอบครัว
3. เข้าร่วมกิจกรรมของครอบครัว
4. มีความกลมเกลียวกับพี่น้อง
5. ให้ความสำคัญต่อการพักผ่อนร่วมกันกับครอบครัว
6. มีความสุภาพอ่อนโยนกับสมาชิกทุกคนในครอบครัว
7. จัดเก็บอุปกรณ์ของใช้ในบ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
8. ช่วยเหลือภารกิจของครอบครัวตามควรแก่โอกาส
9. ช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าของสมาชิกคนอื่น ๆ ของครอบครัว

10. ให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้องตามกำลังความสามารถของตน
11. เปิดเผยปัญหาของตนให้ผู้ปกครองทราบ
12. ดูแลเอาใจใส่สมาชิกทุกคนในครอบครัว เมื่อเจ็บป่วยหรือประสบอันตราย
13. ประพฤติตนตามข้อตกลงของครอบครัว

องค์ประกอบที่ 4 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน (SSQ = 2.949) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 15 ตัวแปร ได้แก่

1. รู้จักให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด
2. ทำตนเป็นคนเสมอต้นเสมอปลายกับเพื่อน
3. เคารพในความคิดเห็นของเพื่อน
4. ช่วยแก้ปัญหาให้เพื่อน
5. คอยตักเตือนเมื่อเพื่อนทำผิด
6. เคารพสิทธิของเพื่อน
7. มีความจริงใจต่อเพื่อน
8. ให้ความช่วยเหลือเพื่อนในทางที่ถูก
9. นับถือญาติและมิตรของเพื่อน
10. สร้างความสามัคคีในหมู่เพื่อน
11. ร่วมสังสรรค์กับเพื่อน ๆ
12. ไม่เอาเปรียบเพื่อนทั้งกิจกรรมการเรียนและการงานที่ได้รับมอบหมาย
13. ชักชวนเพื่อนให้ตั้งใจเรียน
14. ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น
15. รักษาความลับหรือสิ่งที่ไม่ควรเปิดเผยของเพื่อน

องค์ประกอบที่ 5 ความรับผิดชอบต่อการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ตนเอง (SSQ = 2.455) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 9 ตัวแปร ได้แก่

1. มีระเบียบวินัยในตนเอง
2. ยอมรับในข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง

3. สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ตนเอง
4. รักษาชื่อเสียง เกียรติยศของตนเอง
5. รู้จักแบ่งเวลาในการทำงาน
6. สร้างความก้าวหน้าให้แก่ตนเอง
7. รู้จักวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ
8. มีการวางแผนในการดำเนินชีวิต
9. มีความตรงต่อเวลา

องค์ประกอบที่ 6 ความรับผิดชอบต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง (SSQ = 2.303) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 5 ตัวแปร ได้แก่

1. จักหาเครื่องอุปโภคบริโภคสำหรับตนเอง
2. รักษาสิทธิของตนเมื่อมีผู้มาละเมิด
3. รู้จักป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากโรคภัยและอันตรายต่าง ๆ
4. มีการวางแผนการใช้จ่ายส่วนตัว
5. ศึกษาแนวทางในการประกอบอาชีพ

องค์ประกอบที่ 7 ความรับผิดชอบต่อเสถียรภาพและเศรษฐกิจของครอบครัว (SSQ = 1.857) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 4 ตัวแปร ได้แก่

1. ทำนุบำรุงทรัพย์สินสมบัติของครอบครัว
2. สร้างชื่อเสียง เกียรติยศให้แก่วงศ์ตระกูล
3. ช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว
4. ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของครอบครัว

องค์ประกอบที่ 8 ความรับผิดชอบต่อความมุ่งหวังของมหาวิทยาลัย (SSQ = 1.806) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 2 ตัวแปร ได้แก่

1. เข้าใจปณิธานของมหาวิทยาลัย
2. ปฏิบัติตามแนวทางที่ดีตามอย่างนิสิตรุ่นพี่

องค์ประกอบที่ 9 ความรับผิดชอบต่อความสงบสุขของสังคม (SSQ = 1.463) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร ได้แก่

1. ไม่กระทำในสิ่งที่เป็นภัยต่อสังคม
2. ระวางการกระทำที่เป็นผลเสียหายต่อส่วนรวม
3. ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบของสังคม

องค์ประกอบที่ 10 ความรับผิดชอบต่องิจกรรมของมหาวิทยาลัย (SSQ = 1.383) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร ได้แก่

1. ร่วมแสดงความคิดเห็นในการบริหารของกรรมการนิสิตทั้งในคณะและมหาวิทยาลัย
2. สมัครเป็นคณะกรรมการในกิจกรรมนิสิต
3. ใช้อิทธิพลเสียงเลือกตั้งกรรมการนิสิตทั้งของคณะและมหาวิทยาลัย

องค์ประกอบที่ 11 ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพของตนเอง (SSQ = 1.352) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 2 ตัวแปร ได้แก่

1. ปักหรือปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของตนเอง
2. มีความมุ่งหวังที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปอีก

องค์ประกอบที่ 12 ความรับผิดชอบต่อคำสั่งสอนของบิดามารดา (SSQ = 1.016) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 2 ตัวแปร ได้แก่

1. เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนที่มีเหตุผลของผู้ปกครอง
2. ประพฤติตนตามข้อตกลงของครอบครัว

องค์ประกอบที่ 13 ความรับผิดชอบต่อการใช้อิทธิพลเสียงเลือกตั้ง (SSQ = 0.981) ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 2 ตัวแปร ได้แก่

1. ใช้อิทธิพลในการออกเสียงเลือกตั้ง
2. ใช้อิทธิพลเสียงเลือกตั้งกรรมการนิสิตทั้งของคณะและมหาวิทยาลัย

สรุปองค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิตตามการรับรู้ของนิสิตและอาจารย์
เรียงตามค่าความแปรปรวนร่วมที่อธิบายได้ขององค์ประกอบนั้น ๆ ตามตารางที่ 48 ดังนี้

ตารางที่ 48 องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อของนิสิตตามการรับรู้ของนิสิตและอาจารย์ วิทยาลัย
 ค่าความแปรปรวนที่อธิบายได้ของความรับผิดชอบนั้น ๆ

นิสิต		อาจารย์	
องค์ประกอบ	SSQ	องค์ประกอบ	SSQ
1. ความรับผิดชอบต่อการศึกษา เล่าเรียน	34.824	1. ความรับผิดชอบต่อการศึกษา เล่าเรียน หน้าที่การงานที่ ได้รับมอบหมายและการกระทำ ของตนเอง	50.505
2. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน	6.959	2. ความรับผิดชอบต่อ <i>การให้ของสังคม</i>	9.472
3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว	4.683	3. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว	4.306
4. ความรับผิดชอบต่อ <i>การให้ของสังคม</i>	2.898	4. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน	2.949
5. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ ได้รับมอบหมาย	2.507	5. ความรับผิดชอบต่อการสร้างลักษณะ นิสัยที่ดีให้แก่ตนเอง	2.455
6. ความรับผิดชอบต่อความสงบสุขของ สังคม	2.113	6. ความรับผิดชอบต่อสุขภาพอนามัย ของตนเอง	2.304
7. ความรับผิดชอบต่อแนวทาง ประกอบอาชีพของตนเอง	1.994	7. ความรับผิดชอบต่อเสถียรภาพและ เศรษฐกิจของครอบครัว	1.857
8. ความรับผิดชอบต่อภาระ ของตนเอง	1.827	8. ความรับผิดชอบต่อความมุ่งหวัง ของมหาวิทยาลัย	1.806
9. ความรับผิดชอบต่อสุขภาพอนามัย ของตนเอง	1.352	9. ความรับผิดชอบต่อความสงบสุข ของสังคม	1.463
10. ความรับผิดชอบต่อ <i>ทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย</i>	1.203	10. ความรับผิดชอบต่อกิจกรรม ของมหาวิทยาลัย	1.383
11. ความรับผิดชอบต่อสร้าง ลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ตนเอง	1.068	11. ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ ของตนเอง	1.352
12. ความรับผิดชอบต่อกิจกรรม ของมหาวิทยาลัย	1.037	12. ความรับผิดชอบต่อคำสั่งสอน ของ <i>บิดามารดา</i>	1.016
13. ความรับผิดชอบต่อเสถียรภาพ และเศรษฐกิจของครอบครัว	0.954	13. ความรับผิดชอบต่อการใช้สิทธิ ออกเสียงเลือกตั้ง	0.981
14. ความรับผิดชอบต่อความมุ่ง หวังของมหาวิทยาลัย	0.834		
15. ความรับผิดชอบต่อความตรง ต่อเวลาของตนเอง	0.801		

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาพฤติกรรมหรือลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบของนิสิตตามการรับรู้ของนิสิตและอาจารย์ จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 กลุ่ม ปรากฏว่า ใค้พฤติกรรมหรือลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อของนิสิตในระดั้มาก 10 ลำดับแรก ซึ่งมีค่าตัวกลาง เลขคณิตอยู่ระหว่าง 4.22 - 4.50 ทั้งนี้คือ มีความจริงใจต่อเพื่อน ประพฤติตามระเบียบกฎเกณฑ์ในการสอบ มีความกลมเกลียวกับพี่น้อง รู้จักให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดพลาด นับถือญาติและมิตรของเพื่อน มีความอ่อนโยนกับสมาชิกทุกคนในครอบครัว หากตนเป็นคนเสมอต้นเสมอปลายกับเพื่อน รักษาความลับหรือสิ่งที่ไม่ควรเปิดเผยของเพื่อน รักษาความมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น และมีความมุ่งหวังที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปอีก จะเห็นได้ว่ามีพฤติกรรมหรือลักษณะดังกล่าวแสดงถึงความรับผิดชอบต่อเพื่อน 5 ตัวแปร ต่อการศึกษาเล่าเรียน 2 ตัวแปร ต่อครอบครัว 2 ตัวแปร ต่อการกระทำของตน 1 ตัวแปร พฤติกรรมหรือลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อเพื่อนมีจำนวนมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าในวัยของนิสิต การใช้เวลาส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้ชิดกับเพื่อนมาก มีความสัมพันธ์กับเพื่อนมาก เป็นวัยที่ต้องการมิตรแท้ เพราะเพื่อนในวัยนี้จะเป็นบุคคลร่วมอาชีพในอนาคตอันใกล้ ดังนั้นเพื่อนจึงมีความสำคัญมากในวัยนี้ พฤติกรรมหรือลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ได้แก่ ประพฤติตามระเบียบกฎเกณฑ์ในการสอบ และมีความมุ่งหวังที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปอีก ในปัจจุบันนี้ระบบการศึกษาประสมกับปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตในการสอบในรูปแบบต่าง ๆ ของผู้สอบ ทั้งนิสิตและอาจารย์ต่างก็เห็นถึงปัญหานี้ และเห็นว่าเป็นสิ่งไม่ถูกต้องไม่ควร สิ่งที่ถูกที่ควรที่นิสิตและอาจารย์เห็นว่านิสิตควรทำเพื่อจะแสดงถึงความรับผิดชอบต่อเพื่อนคือปฏิบัติตามระเบียบในการสอบ และเห็นอีกว่านิสิตควรมีความคิดที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี อาจเป็นเพราะความเจริญทางการศึกษาก้าวไปอย่างรวดเร็ว การเรียนในระดับปริญญาตรีมีคนเรียนจำนวนมาก เพื่อให้เกิดความก้าวหน้ามากขึ้นควรจะเรียนสูงขึ้นไปอีก พฤติกรรมหรือลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อครอบครัวเป็นเรื่องมีความกลมเกลียวกับพี่น้อง และมีความอ่อนโยนกับสมาชิกทุกคนในครอบครัว อาจเป็นเพราะในวัยนี้ นิสิตเป็นวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งย่อมจะมีความคิดเห็นเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีโอกาสที่จะมีความคิดแตกต่างจากสมาชิกในครอบครัวมากขึ้น ฉะนั้นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ครอบครัวมีความสุขคือ การใช้คำพูด

อ่อนโยนและการสร้างความกลมเกลียวในหมู่เพื่อนนั่นเอง พฤติกรรมหรือลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะที่ 10 คือการรักษาความสัตย์ซื่อที่ให้ไว้กับผู้อื่น นับเป็นลักษณะที่มีความสำคัญ ในวัยนี้เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือ ไว้ใจให้กับคน ชอคนพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ บูทา อานันท์ลิตซ์ (2515 : 10) วรรณี วัชรธรรม (2515 : 7) จิตรนาถ กิรติเสวี (2516 : 10) สืบศักดิ์ ชินพันธ์ (2521 : 9) แคทเทล (Cattel 1985 : 28) ซึ่งเห็นว่าลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบได้ประการหนึ่งคือ การที่รู้จักปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด กรมสามัญศึกษา (2518 : 2506) ไก่กล่าวถึงบทบาทที่มีต่อเพื่อนได้แก่ เป็นคนเสนอต้นเสมอปลายกับเพื่อน รู้จักรักษาความลับของเพื่อน และนับถือญาติมิตรของเพื่อน และ พลตรีพระยาอนุภาพไตรภพ (2500 : 2) กล่าวถึงหน้าที่ที่เยาวชนพึงมีต่อบิดามารดาในเรื่องของความสุภาพ การเจรจาด้วยถ้อยคำที่อ่อนหวาน จากชอคนพบดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นของนิสิตและอาจารย์ว่าพฤติกรรมหรือลักษณะทั้ง 10 จะแสดงถึงความรับผิดชอบของนิสิตได้มาก

2. ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิตและอาจารย์ในเรื่องของพฤติกรรมหรือลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบของนิสิต พบว่านิสิตและอาจารย์มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญถึง 72 ตัวแปร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตและอาจารย์มีระดับอายุ ประสบการณ์ และคุณวุฒิที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจมีผลทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกันได้ ดังที่ อภิลิทธิ์ วงษา (2517 : 53-54) เกษณี ผลประพฤติก (2524 : 92-93) อารีย์ เศรษฐชัย (2520 : 47-48) วิเชียร ชูสงค์ (2527 : 65-66) โจนส์ (Jones 1960 : 42-48) และมุลเลอร์ (Muller 1969 : 495) ซึ่งพบว่าความรู้ถึงรับผิดชอบของคนจะเปลี่ยนแปลงไปตามระดับอายุ วุฒิกวาระ จากผลการวิเคราะห์พบว่า ความคิดเห็นที่แตกต่างกันนั้นมีเพียง 10 ตัวแปรเท่านั้นที่นิสิตมีความคิดเห็นว่าเป็นพฤติกรรมหรือลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบของนิสิตได้มากกว่า ส่วนตัวแปรที่เหลืออีก 62 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่อาจารย์มีความคิดเห็นว่าเป็นพฤติกรรมหรือลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบของนิสิตได้มากกว่า แสดงว่าส่วนใหญ่แล้วอาจารย์มีความคิดเห็นว่าเป็นพฤติกรรมหรือลักษณะต่างๆ ที่ผู้วิจัยเสนอให้พิจารณานั้นแสดงถึงความรับผิดชอบได้มากกว่าที่นิสิตแสดงความคิดเห็น

3. จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิตตามการรับรู้ของนิสิตนั้นปรากฏว่าใ้้องค์ประกอบสำคัญ 15 องค์ประกอบ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนรวมได้ 65.054 คิดเป็นร้อยละ 52.0 ของความแปรปรวนรวมทั้งหมด ใ้้องค์ประกอบสำคัญดังนี้ (1) ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน (2) ความรับผิดชอบต่อเพื่อน (3) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว (4) ความรับผิดชอบต่อการพัฒนาสังคม (5) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ไ้รับมอบหมาย (6) ความรับผิดชอบต่อความสงบสุขของสังคม (7) ความรับผิดชอบต่อแนวทางประกอบอาชีพของตนเอง (8) ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง (9) ความรับผิดชอบต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง (10) ความรับผิดชอบต่อทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย (11) ความรับผิดชอบต่อการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ตนเอง (12) ความรับผิดชอบต่อกิจกรรมของมหาวิทยาลัย (13) ความรับผิดชอบต่อเสถียรภาพและเศรษฐกิจของครอบครัว (14) ความรับผิดชอบต่อความมุ่งหวังของมหาวิทยาลัย (15) ความรับผิดชอบต่อความตรงต่อเวลาของตนเอง การที่นิสิตมีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน เป็นการสอดคล้องกันอย่างมากกับหน้าที่ของนิสิต กล่าวคือหน้าที่สำคัญของนิสิตคือการศึกษาเล่าเรียน นิสิตเองก็มีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อของนิสิตก็คือ ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ส่วนองค์ประกอบที่นิสิตเห็นว่าสำคัญรองลงมาจากการศึกษาเล่าเรียนคือ ความรับผิดชอบต่อเพื่อน แล้วจึงเป็นต่อครอบครัว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชีวิตในวัยของนิสิตมีความผูกพันกับเพื่อนมากขึ้นทั้งในด้านการเรียน การมีเวลาว่างจากตารางเรียนมีมากกว่าตอนที่นิสิตเป็นนักเรียนจึงทำให้สนิทสนมและผูกพันกับเพื่อนมาก จึงทำให้ห่างเหินจากครอบครัวมากขึ้น และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่นิสิตเห็นว่าแสดงถึงความรับผิดชอบต่อของนิสิตได้เป็นลำดับท้าย ๆ ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อเสถียรภาพและเศรษฐกิจของครอบครัว ความรับผิดชอบต่อความมุ่งหวังของมหาวิทยาลัย และความรับผิดชอบต่อความตรงต่อเวลาของตนเอง เมื่อพิจารณาจากปัญหาที่มักพบกันบ่อย ๆ ในขณะนี้คือการเข้าห้องเรียนของนิสิตสาขาสังคมศาสตร์ มักจะเข้าห้องเรียนกันสายไม่ตรงต่อเวลา

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับองค์ประกอบที่ผู้วิจัยคาดหวังไว้ทั้ง 8 ด้านจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบสำคัญที่พบทั้ง 15 องค์ประกอบมีความสอดคล้องกันอย่างมาก กล่าวคือ องค์ประกอบที่ 1 ตรงกับองค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน องค์ประกอบที่ 2 ตรงกับองค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน องค์ประกอบ

ที่ 3 และ 13 ตรงกับองค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว องค์ประกอบที่ 4 และ 6 ตรงกับองค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อสังคม องค์ประกอบที่ 5 ตรงกับองค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย องค์ประกอบที่ 7, 9, 11 และ 15 ตรงกับองค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์ประกอบที่ 8 ตรงกับองค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อภาระทำของตนเอง องค์ประกอบที่ 10, 12 และ 14 ตรงกับองค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัย ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าแนวความคิดเห็นของนิสิตสอดคล้องกับองค์ประกอบที่คาดหวังในการวิจัยครั้งนี้ เพียงแต่องค์ประกอบที่คาดหวังบางองค์ประกอบนิสิตมีความคิดเห็นเป็นองค์ประกอบสำคัญมากกว่าหนึ่งองค์ประกอบ ได้แก่องค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว นิสิตมีความคิดเห็นแยกเป็น 2 องค์ประกอบสำคัญ โดยแยกกลุ่มพฤติกรรมหรือลักษณะด้านเสถียรภาพและเศรษฐกิจของครอบครัวออกมาต่างหาก องค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อสังคม นิสิตมีความคิดเห็นแยกเป็น 2 องค์ประกอบสำคัญ โดยแยกกลุ่มพฤติกรรมหรือลักษณะด้านความสงบสุขของสังคมออกมาต่างหาก องค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง นิสิตมีความคิดเห็นแยกเป็น 4 องค์ประกอบสำคัญโดยจัดกลุ่มพฤติกรรมหรือลักษณะของนิสิตในค่านี้ออกเป็น แนวทางการประกอบอาชีพของตนเอง สุขภาพอนามัยของตนเอง การสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ตนเอง และความตรงต่อเวลาของตนเอง และสำหรับองค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัยนั้น นิสิตมีความคิดเห็นแยกเป็น 3 องค์ประกอบสำคัญ โดยจัดกลุ่มพฤติกรรมหรือลักษณะของนิสิตในค่านี้ออกเป็นความรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัยโดยทั่วไป ภารกิจกรมของมหาวิทยาลัย และต่อความมุ่งหวังของมหาวิทยาลัย

4. จากการวิเคราะห์ห่องค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อของนิสิตตามการรับรู้ของอาจารย์นั้น ปรากฏว่าใ้้องค์ประกอบสำคัญ 13 องค์ประกอบ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนรวมได้ 81.849 คิดเป็นร้อยละ 65.0 ของความแปรปรวนรวมทั้งหมด ได้ องค์ประกอบสำคัญดังนี้ (1) ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน หน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย และการกระทำของตนเอง (2) ความรับผิดชอบต่อการพัฒนาสังคม (3) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว (4) ความรับผิดชอบต่อเพื่อน (5) ความรับผิดชอบต่อการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ตนเอง (6) ความรับผิดชอบต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง (7) ความรับผิดชอบต่อเสถียรภาพและเศรษฐกิจของครอบครัว (8) ความรับผิดชอบต่อความมุ่งหวัง

ของมหาวิทยาลัย (9) ความรับผิดชอบต่อความสงบสุขของสังคม (10) ความรับผิดชอบต่อกิจกรรมของมหาวิทยาลัย (11) ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพของตนเอง (12) ความรับผิดชอบต่อคำสั่งสอน ของนิคามารคา (13) ความรับผิดชอบต่อการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การที่อาจารย์มีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน หน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย และการกระทำของตนเอง เป็นองค์ประกอบใหญ่ให้ความสำคัญของการศึกษาเล่าเรียน หน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย และการกระทำของตนเองในระดัยเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าในความเห็นของอาจารย์นั้นการศึกษาเล่าเรียน กับการงานที่ได้รับมอบหมาย และการกระทำของตนเองนั้นมีความเกี่ยวข้องกันอย่างมาก อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์เห็นว่าหน้าที่ของนิสิตคือการศึกษาเล่าเรียนนั่นเอง ส่วนองค์ประกอบที่อาจารย์เห็นว่ามีค่ารองลงมาคือ องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบต่อสังคม แล้วจึงเป็นต่อครอบครัว และต่อเพื่อน ซึ่งให้ความสำคัญขององค์ประกอบต่างจากนิสิต ส่วนองค์ประกอบที่อาจารย์ให้ความสำคัญในลำดับสุดท้ายคือ ความรับผิดชอบต่อการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับองค์ประกอบที่ผู้วิจัยคาดหวังไว้ทั้ง 8 ด้านจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบสำคัญที่พบทั้ง 13 องค์ประกอบมีความสอดคล้องกันอย่างมาก กล่าวคือองค์ประกอบที่ 1 ตรงกับองค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย และความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง องค์ประกอบที่ 2, 9 และ 13 ตรงกับองค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อสังคม องค์ประกอบที่ 3, 7 และ 12 ตรงกับองค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว องค์ประกอบที่ 4 ตรงกับองค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน องค์ประกอบที่ 5, 6 และ 11 ตรงกับองค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง องค์ประกอบที่ 8 และ 10 ตรงกับองค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัย ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าแนวความคิดเห็นของอาจารย์สอดคล้องกับองค์ประกอบที่คาดหวังในการวิจัยครั้งนี้ เพียงแต่ องค์ประกอบที่คาดหวังบางองค์ประกอบอาจารย์มีความคิดเห็นว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญมากกว่าหนึ่งองค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง อาจารย์มีความคิดเห็นแยกเป็น 3 องค์ประกอบสำคัญ โดยแยกกลุ่มพฤติกรรมหรือลักษณะของนิสิตออกเป็นด้านการสร้างลักษณะนิสัยให้แก่ตนเอง ด้านสุขภาพอนามัยของตนเอง และด้านวิชาชีพของตนเอง องค์ประกอบที่คาดหวังด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว อาจารย์

มีความคิดเห็นแยกเป็น 3 องค์ประกอบสำคัญ โดยแยกกลุ่มพฤติกรรมหรือลักษณะของนิสิต ออกเป็นค่านิยมครวัโดยทั่วไป ค่านิยมสภาพและเศรษฐกิจของครอบครัว และค่านิยม คำสั่งสอนและข้อตกลงของครอบครัว องค์ประกอบที่คาดหวังค่านิยมรับนิสิตขอต่อ มหาวิทยาลัย อาจารย์มีความคิดเห็นแยกเป็น 2 องค์ประกอบสำคัญ โดยแยกกลุ่ม พฤติกรรมหรือลักษณะของนิสิตออกเป็นค่านิยมมุ่งหวังของมหาวิทยาลัย กับค่านิยมกิจกรรม ของมหาวิทยาลัย และสำหรับองค์ประกอบที่คาดหวังค่านิยมรับนิสิตขอต่อสังคม อาจารย์ มีความคิดเห็นแยกออกเป็น 3 องค์ประกอบ โดยแยกกลุ่มพฤติกรรมหรือลักษณะของนิสิต ออกเป็นค่านิยมสังคมโดยทั่วไป ค่านิยมสงบสุขของสังคม และค่านิยมการใช้สิทธิออกเสียง เลือกตั้ง นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบที่คาดหวังมากกว่าหนึ่งองค์ประกอบรวมกันเป็นองค์ ประกอบสำคัญเพียงองค์ประกอบเดียว ได้แก่ องค์ประกอบที่คาดหวังค่านิยมรับนิสิตขอ ต่อการศึกษาเล่าเรียน ค่านิยมรับนิสิตขอต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย และค่านิยม รับนิสิตขอต่อการกระทำของตนเองรวมกันเป็นองค์ประกอบของความรับนิสิตขอของ นิสิต ตามการรับรู้ของอาจารย์ องค์ประกอบเดียวคือ องค์ประกอบค่านิยมรับนิสิตขอ ต่อการศึกษาเล่าเรียน หน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย และการกระทำของตนเอง

5. จากการวิจัยครั้งนี้ได้องค์ประกอบสำคัญของความรับนิสิตขอของนิสิต ตาม การรับรู้ของนิสิตและอาจารย์ สอดคล้องกันถึง 13 องค์ประกอบ เมื่อยึดองค์ประกอบ สำคัญตามการรับรู้ของนิสิตเป็นเกณฑ์ในการ เปรียบเทียบ ซึ่งได้แก่ องค์ประกอบค่านิยม (1) ความรับนิสิตขอต่อการศึกษาเล่าเรียน (2) ความรับนิสิตขอต่อเพื่อน (3) ความ รับนิสิตขอต่อครอบครัว (4) ความรับนิสิตขอต่อการพัฒนาสังคม (5) ความรับนิสิตขอต่อหน้าที่ การงานที่ได้รับมอบหมาย (6) ความรับนิสิตขอต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม (7) ความรับนิสิตขอต่อวิชาชีพของตนเอง (8) ความรับนิสิตขอต่อการกระทำของตนเอง (9) ความรับนิสิตขอต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง (10) ความรับนิสิตขอต่อการสร้าง ลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ตนเอง (11) ความรับนิสิตขอต่อกิจกรรมของมหาวิทยาลัย (12) ความรับนิสิตขอต่อเสถียรภาพและเศรษฐกิจของครอบครัว (13) ความรับนิสิตขอ ต่อความมุ่งหวังของมหาวิทยาลัย เมื่อพิจารณาตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบแล้วเห็นว่า เป็นพฤติกรรมหรือลักษณะที่แสดงถึงความรับนิสิตขอของนิสิตอย่าง เห็นได้ชัดเจน ผลการวิจัยนี้ยัง สอดคล้องกับแนวคิดของพลตรีพระยาอนุภาพไตรภพ (2500 : 1-10) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ที่เขาวางจนถึงมีต่อบิดา มารดา ต่อครู อาจารย์ ต่อโรงเรียน

และทอสาขารพสถาน ละออ การแขวนิช (2505 : 4-5) เสนอความรับผิดชอบ
 ทอการงาน ทอการกระทำของตน ทอหน้าที และทอหมู่คณะ กรมสามัญศึกษา (2518 :
 206) กล่าวถึงบทบาทที่ทอเพื่อน วาริช แสนสุช (2521 : 14) และ วันเพ็ญ คำเมือง
 (2522 : 23) อธิบายทอเกณฑ์ที่ใช่เกี่ยวกับการพิจารณาความรับผิดชอบในความเป็น
 พลเมืองที่ว่ามีทอหน้าที ทอตนเองและครอบครัว และทอสังคม พระโสภณคณาภรณ์
 (2522 : 7-14) กล่าวถึงความรับผิดชอบทอสถานของบุคคลซึ่งก็คือ การกระทำของตน
 และความรับผิดชอบทอครอบครัว พิจิตรา มารจินคากร (2525 : 8-10)
 พรชัย รอคสมจิตร (2527 : 7-9) และพัชรภา บุญลาโก (2529 : 11) อธิบาย
 ประเภทของความรับผิดชอบที่ว่ามีทอตนเอง และทอสังคม ซึ่งได้แก่ ทอหน้าทีพลเมือง
 ทอครอบครัว ทอโรงเรียน - ครู อาจารย์ และทอเพื่อน สำหรับคณะอนุกรรมการจัดทำ
 คู่มือการปลูกฝังค่านิยมของกลุ่มบุคคลอาชีพต่าง ๆ (2526 : สัอมวลชน : 19-21
 กลุ่มสมาคม-มูลนิธิ : 24-26 กลุ่มพัฒนากำลังคน : 72-73 กลุ่มวิชาการ : 92,
 104 , 111 , 119) โดยกลุ่มสัอมวลชนและกลุ่มสมาคม-มูลนิธิแย่งความรับผิดชอบออก
 ความเป็นความรับผิดชอบทอตนเอง ทอครอบครัว และทอสังคม กลุ่มพัฒนากำลังคน แย่งความ
 รับผิดชอบออกเป็นความรับผิดชอบทอตนเองและครอบครัว และทอหน้าทีการงาน ส่วน
 กลุ่มนักวิชาการ แย่งความรับผิดชอบออกเป็น ความรับผิดชอบทอการศึกษาเล่าเรียน
 ทอสถานศึกษา ทอครอบครัว และทอสังคม ซึ่งแนวการแย่งเหมือนกับหน่วยศึกษานิเทศก์
 กรมสามัญศึกษา (2526 : 66) นอกจากนี้วิชา สิงห์สัมฤทธิ์ ใ้แย่งความรับผิดชอบ
 ออกเป็น ความรับผิดชอบทอหน้าทีการงาน ทอการกระทำของตน ทอตนเอง และทอส่วน
 รวม ซึ่งได้แก่หมู่คณะ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ทั้งนี้จากข้อค้นพบและแนว
 ความคิดเห็นของนิสิตและอาจารย์น่าจะเป็นสิ่งที่ใช่แสดงถึงความรับผิดชอบของนิสิตได้
 อย่างคียง

6. แม้ว่าองค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิตตามการรับรู้ของนิสิตและ
 อาจารย์จะมีองค์ประกอบร่วมกันถึง 13 องค์ประกอบเมื่อยึดองค์ประกอบสำคัญตามการ
 รับรู้ของนิสิตเป็นเกณฑ์ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณากันในรายละเอียด พบว่าองค์ประกอบของ
 ความรับผิดชอบของนิสิตตามการรับรู้ของนิสิตและอาจารย์มีความแตกต่างกันอยู่ 2 ประการ
 คือ ความแตกต่างกันในแง่ของตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบขององค์ประกอบ 13 องค์ประกอบ
 ที่ร่วมกัน และความแตกต่างของจำนวนและลักษณะองค์ประกอบที่ได้ตามการรับรู้ของนิสิต
 และอาจารย์

ประการแรกความแตกต่างกันในแง่ของตัวแปรใน 13 องค์ประกอบสำคัญที่ร่วมกันตามการรับรู้ของนิสิตและอาจารย์ ได้แก่ (1) องค์ประกอบของความรับผิดชอบด้านการศึกษาล่าเรียน พบว่าองค์ประกอบนี้ตามการรับรู้ของอาจารย์มีจำนวนตัวแปรมากกว่า กล่าวคือ พฤติกรรมหรือลักษณะที่อาจารย์เห็นว่าเป็นตัวแปรสำคัญ แต่นิสิตเห็นว่าไม่เป็นตัวแปรสำคัญ ในองค์ประกอบนี้ไค้แก่ เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยอย่างมีจุดมุ่งหมาย ลงทะเบียนวิชาเลือกที่มีประโยชน์ต่อวิชาชีพ เข้าใจระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัย มีอุปกรณ์การเรียนพร้อม ประพฤติตามระเบียบกฎเกณฑ์ในการสอบ ผิดหรือคงงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของตนเอง พยายามสร้างความสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการ (2) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อเพื่อน พบว่ามีตัวแปรที่อาจารย์เห็นว่าเป็นตัวแปรสำคัญแต่นิสิตเห็นว่าไม่เป็นตัวแปรสำคัญขององค์ประกอบนี้ ไค้แก่ รักษาความลับหรือสิ่งที่ไม่ควรเปิดเผยของเพื่อน ส่วนตัวแปรที่นิสิตเห็นว่าสำคัญแต่อาจารย์เห็นว่าไม่สำคัญสำหรับตัวแปรนี้ไค้แก่ปฏิบัติตามภาระที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มเพื่อน (3) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อครอบครัว เป็นองค์ประกอบร่วมกันเพียงองค์ประกอบเดียวที่นิสิตและอาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือลักษณะของนิสิตซึ่งเป็นตัวแปรในองค์ประกอบนี้เหมือนกันทุกตัวแปร (4) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อการพัฒนาสังคม พบว่าองค์ประกอบนี้ตามการรับรู้ของอาจารย์มีจำนวนตัวแปรมากกว่า กล่าวคือลักษณะหรือพฤติกรรมที่อาจารย์เห็นว่าเป็นตัวแปรสำคัญ แต่นิสิตเห็นว่าไม่ใช่ตัวแปรสำคัญขององค์ประกอบนี้ไค้แก่ ช่วยบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และควบคุมการกระทำของตนให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับ (5) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย พบว่า องค์ประกอบนี้ตามการรับรู้ของอาจารย์มีจำนวนตัวแปรมากกว่า กล่าวคือ พฤติกรรมหรือลักษณะที่อาจารย์เห็นว่าเป็นตัวแปรสำคัญแต่นิสิตเห็นว่าไม่เป็นตัวแปรสำคัญ ในองค์ประกอบนี้ ไค้แก่ ทำงานอย่างเต็มความสามารถ ไม่หลีกเลี่ยงงานที่ได้รับมอบหมาย ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะในการทำงาน พิจารณาปรับปรุงงานที่ทำ และติดตามประเมินผลงานที่ได้รับมอบหมาย (6) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม พบว่าองค์ประกอบนี้ตามการรับรู้ของนิสิตมีจำนวนตัวแปรมากกว่า กล่าวคือ พฤติกรรมหรือลักษณะที่นิสิตเห็นว่าเป็นตัวแปรสำคัญ แต่อาจารย์เห็นว่าไม่เป็นตัวแปรสำคัญ ในองค์ประกอบนี้ไค้แก่ รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม และการรักษาชื่อเสียงเกียรติยศของมหาวิทยาลัย (7) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อวิชาชีพของตนเอง ตามการรับรู้ของนิสิตพบว่ามีตัวแปรสำคัญคือ ศึกษาแนวทางในการประกอบอาชีพและเข้า

ศึกษาในมหาวิทยาลัยอย่างมีจุดมุ่งหมาย แต่สำหรับตามการรับรู้ของอาจารย์พบว่า มีตัวแปรสำคัญคือ ปีกหรือคู่งานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของตนเอง และมีความมุ่งหวังที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปอีก (8) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน พบว่าองค์ประกอบนี้ตามการรับรู้ของอาจารย์มีจำนวนตัวแปรมากกว่า กล่าวคือ พฤติกรรมหรือลักษณะที่อาจารย์เห็นว่าเป็นตัวแปรสำคัญ แต่ในสิ่งที่เห็นว่าไม่เป็นตัวแปรสำคัญในองค์ประกอบนี้ ได้แก่ สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ และมีการติดตามประเมินผลการกระทำของตนเอง (9) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง พบว่าตัวแปรที่อาจารย์เห็นว่าเป็นตัวแปรสำคัญ แต่ในสิ่งที่เห็นว่าไม่เป็นตัวแปรสำคัญขององค์ประกอบนี้ ได้แก่ มีการวางแผนการใช้จ่ายส่วนตัว รักษาสิทธิของตนเมื่อมีผู้มาละเมิด และศึกษาแนวทางในการประกอบอาชีพ และตัวแปรที่ในสิ่งที่เห็นว่าไม่เป็นตัวแปรสำคัญ แต่อาจารย์เห็นว่าไม่เป็นตัวแปรสำคัญขององค์ประกอบนี้ ได้แก่ รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของตนเอง (10) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ตนเอง พบว่าตัวแปรที่อาจารย์เห็นว่าเป็นตัวแปรสำคัญ แต่ในสิ่งที่เห็นว่าไม่เป็นตัวแปรสำคัญขององค์ประกอบนี้ ได้แก่ ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ขอมรับในข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง สร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ตนเอง รู้จักแบ่งเวลาในการทำงาน สร้างความก้าวหน้าให้แก่ตนเอง มีการวางแผนในการดำเนินชีวิต และมีความตรงต่อเวลา ส่วนตัวแปรที่ในสิ่งที่เห็นว่าไม่เป็นตัวแปรสำคัญ แต่อาจารย์เห็นว่าไม่เป็นตัวแปรสำคัญขององค์ประกอบนี้ ได้แก่ ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนในฐานะเป็นนิสิต (11) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อกิจกรรมของมหาวิทยาลัย พบว่าตามการรับรู้ของอาจารย์มีจำนวนตัวแปรมากกว่า กล่าวคือ พฤติกรรมหรือลักษณะที่อาจารย์เห็นว่าเป็นตัวแปรสำคัญ แต่ในสิ่งที่เห็นว่าไม่เป็นตัวแปรสำคัญขององค์ประกอบนี้คือ ใฝ่ดีหรือออกเสียง เลือกทั้งการรวมการนิสิตทั้งของคณะและมหาวิทยาลัย (12) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อเสถียรภาพและเศรษฐกิจของครอบครัว พบว่าตามการรับรู้ของอาจารย์มีจำนวนตัวแปรมากกว่า กล่าวคือ ตัวแปรที่อาจารย์เห็นว่าเป็นตัวแปรสำคัญ แต่ในสิ่งที่เห็นว่าไม่เป็นตัวแปรสำคัญขององค์ประกอบนี้คือ ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของครอบครัว (13) องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อความมุ่งหวังของมหาวิทยาลัย พบว่าตัวแปรที่อาจารย์เห็นว่าเป็นตัวแปรสำคัญ แต่ในสิ่งที่เห็นว่าไม่เป็นตัวแปรสำคัญขององค์ประกอบนี้ ได้แก่ ปฏิบัติตามแนวทางที่ถึงมาอย่างรุนแรง และตัวแปรที่ในสิ่งที่เห็นว่าไม่เป็นตัวแปรสำคัญ แต่อาจารย์เห็นว่าไม่เป็นตัวแปรสำคัญขององค์ประกอบนี้ ได้แก่ ศึกษาประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัย

ความแตกต่างกันในประการที่สองคือ จำนวนและลักษณะขององค์ประกอบตามการรับรู้ของนิสิตมีองค์ประกอบสำคัญอีก 2 องค์ประกอบที่ไม่พบว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญตามการรับรู้ของอาจารย์ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 10 คือองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีตัวแปรสำคัญคือ รั้วจักไซและรักษาทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ช่วยกันรักษาความสะอาดอาคาร สถานที่ของมหาวิทยาลัย และช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายของมหาวิทยาลัย และองค์ประกอบที่ 15 คือ องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อความตรงต่อเวลาของตนเอง ซึ่งมีตัวแปรสำคัญคือ มีความตรงต่อเวลาในการนัดหมายกับเพื่อน และมีความตรงต่อเวลาในการทำงาน ทั้ง 2 องค์ประกอบนี้เป็นองค์ประกอบที่นิสิตให้ความสำคัญในลำดับท้าย ๆ และตามการรับรู้ของอาจารย์มีองค์ประกอบสำคัญ 2 องค์ประกอบที่ไม่พบว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญตามการรับรู้ของนิสิต ได้แก่ องค์ประกอบที่ 12 คือองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อคำสั่งสอนของมิตามารดา ซึ่งมีตัวแปรสำคัญ คือ เคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนที่มีเหตุผลของผู้ปกครอง และประพฤติตนตามข้อตกลงของครอบครัว และองค์ประกอบที่ 13 คือองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมีตัวแปรสำคัญคือ ใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง และใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งกรรมการนิสิตทั้งของคณะและมหาวิทยาลัย ในองค์ประกอบนี้อาจารย์ให้ความสำคัญทั้งการเลือกตั้งในระดับมหาวิทยาลัย และในระดับประเทศ ซึ่งได้แก่การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เพราะนิสิตบางส่วนจะมีอายุตามเกณฑ์การเลือกตั้งแล้ว

7. จากการวิจัยพบว่า องค์ประกอบสำคัญของความรับผิดชอบของนิสิตตามการรับรู้ของนิสิตและอาจารย์ มีองค์ประกอบร่วมกันถึง 13 องค์ประกอบเมื่อแยกองค์ประกอบสำคัญตามการรับรู้ของนิสิตเป็นเกณฑ์ ถือว่าการอธิบายความรับผิดชอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 13 องค์ประกอบนี้ มีความหมายอย่างมากตามข้อค้นพบ อีกทั้งยังเป็นการแสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิตที่ได้จากการรับรู้ของนิสิตและอาจารย์มีความตรงเชิงโครงสร้าง กับโครงสร้างองค์ประกอบที่ผู้วิจัยคาดหวังไว้ ทำให้ข้อค้นพบที่ได้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้นอีก

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าองค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิตตามการรับรู้ของนิสิต มีองค์ประกอบสำคัญ 15 องค์ประกอบ ซึ่งอธิบายได้ด้วยความแปรปรวนรวม 65.054 คิดเป็นร้อยละ 52.0 ของความแปรปรวนรวมทั้งหมด และตามการรับรู้ของ

อาจารย์มี องค์ประกอบสำคัญ 13 องค์ประกอบ ซึ่งอธิบายได้ด้วยความแปรปรวนร่วม 81.849 คิดเป็นร้อยละ 65.5 ของความแปรปรวนร่วมทั้งหมด ซึ่งนับได้ว่ามีค่าสูงพอที่จะเชื่อถือผลการวิจัยได้ และที่สำคัญอีกประการหนึ่งองค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิตที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ ทั้งตามการรับรู้ของนิสิตและตามการรับรู้ของอาจารย์ แสดงความสอดคล้องอย่างชัดเจนกับโครงสร้างขององค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อของนิสิตตามที่ผู้วิจัยคาดหวังไว้ทุกองค์ประกอบ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องของความรับผิดชอบต่อของนิสิตนั้น องค์ประกอบสำคัญของความรับผิดชอบต่อของนิสิตน่าจะเป็นองค์ประกอบที่ใกล้เคียงกับลักษณะความรับผิดชอบต่อของนิสิตที่แท้จริงได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการฝึกอบรมให้นิสิตมีความรับผิดชอบต่อ ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของความเป็นผู้นำที่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต้องการจะพัฒนาให้แก่นิสิตสาขาสังคมศาสตร์นั้น ควรจะประกอบด้วยความรับผิดชอบต่อของนิสิต ต่อการศึกษาเล่าเรียน ต่อเพื่อน ต่อครอบครัว ต่อสังคม ต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมาย ต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม ต่อวิชาชีพของตนเอง ต่อการกระทำของตนเอง ต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง ต่อการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ตนเอง ต่อกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ต่อเสถียรภาพและเศรษฐกิจของครอบครัว และต่อความมุ่งหวังของมหาวิทยาลัย

2. ข้อเสนอแนะลำดับความสำคัญของความรับผิดชอบต่อของนิสิตที่ควรปลูกฝังให้แก่นิสิต เนื่องจากอาจารย์และนิสิตมีความเห็นในเรื่องลำดับความสำคัญของความรับผิดชอบต่อของนิสิตเหมือนกันเฉพาะในค่านิยมความรับผิดชอบต่อของนิสิตต่อการศึกษาเล่าเรียนเท่านั้น ถ้าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต้องการจะปลูกฝังความรับผิดชอบต่อของนิสิตให้แก่นิสิตและยึดตามแนวคิดของอาจารย์ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อของนิสิต จะต้องทำให้นิสิตเรียนรู้และให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อของนิสิตต่อหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายและการกระทำของตนเองในระดับความสำคัญเท่า ๆ กัน

3. มีตัวแปรในองค์ประกอบความรับผิดชอบของนิสิตที่นิสิตและอาจารย์มองเห็น ความสำคัญต่างกัน และผู้วิจัยเห็นว่าเป็นพฤติกรรมหรือลักษณะของนิสิตที่นิสิตไม่เห็นความสำคัญ แต่อาจารย์เห็นสำคัญ เช่น ถ้าศึกษาในมหาวิทยาลัยอย่างมีจุดมุ่งหมาย ลงทะเบียน วิชาเลือกที่มีประโยชน์ต่อวิชาชีพ เข้าใจระบบการศึกษาของมหาวิทยาลัย มีอุปกรณ์การเรียนพร้อม ประพฤติตามระเบียบกฎเกณฑ์ในการสอบ ปักหรืองานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของตนเอง พยายามสร้างความสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการ และอื่น ๆ ความที่กล่าวไว้ข้างต้น หากว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังเห็นว่าพฤติกรรมหรือลักษณะดังกล่าวมีความสำคัญ ก็ควรจะได้มีการหาทางปรับแนวคิดของนิสิตเพื่อให้นิสิตเห็นความสำคัญของพฤติกรรมหรือลักษณะเหล่านี้ เพื่อจะได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามที่มหาวิทยาลัยต้องการ

4. จากองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิต การรับรู้ของนิสิต พบว่านิสิตให้ความสำคัญต่อมหาวิทยาลัยในลำดับท้าย ๆ คือ เป็นองค์ประกอบที่ 10, 12 และ 14 ผู้วิจัยเห็นว่ามหาวิทยาลัย ควรจะได้พิจารณาหาทางให้นิสิตเห็นความสำคัญของมหาวิทยาลัยให้มากขึ้นกว่านี้

5. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.1 ควรทำการวิจัยเพื่อหาองค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิต นักศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ในสถาบันการศึกษาอื่น เพื่อจะได้ข้อสรุปซึ่งสามารถที่จะปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้เกิดผลดีมากขึ้นในการอธิบายความรับผิดชอบของนิสิต นักศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ทั่วไป

5.2 การทำการวิจัยเพื่อหาองค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิตในสาขาอื่น ๆ เพื่อศึกษาความแตกต่างขององค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิตสาขาสังคมศาสตร์กับสาขาอื่น ๆ ว่าแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

5.3 ควรทำการวิจัยโดยการสร้างเครื่องมือที่ใช้วัดคุณลักษณะของความรับผิดชอบของนิสิตสาขาสังคมศาสตร์ โดยใช้โครงสร้างขององค์ประกอบที่ค้นพบ 8 องค์ประกอบแรกตามการรับรู้ของนิสิต หรือ 7 องค์ประกอบแรกตามการรับรู้ของอาจารย์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สามารถอธิบายความแปรปรวนได้มากพอควร คือมีค่าไอเกนมากกว่า 2 หรืออาจจะสร้างเครื่องมือวัดความรับผิดชอบเฉพาะแต่ละด้านโดยอาศัยองค์ประกอบที่ค้นพบนี้ ผู้ที่จะสร้างเครื่องมือนี้จะต้องพิจารณาเลือกเทคนิควิธีการสร้างเครื่องมือให้เหมาะสมตามกลุ่มประชากรเป้าหมาย โดยอาจสร้างเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบสร้างสถานการณ์ หรือแบบสังเกตพฤติกรรมก็ได้ หลังจากสร้างเครื่องมือแล้วอาจนำมาหาความตรงเชิงโครงสร้างกับองค์ประกอบที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ได้